

Nr 75.

Av herr **Jonsson** i Eskilstuna, *om viss ändring i lagen om kommission, handelsagentur och handelsresande.*

Enligt gällande lag har en agent, som för fabrikant eller handlande försäljer varor, icke rätt att utan särskilt bemyndigande mottaga betalning för försålda varor. Lämnar en köpare honom likvid utan att han försäkrat sig om ett dylikt bemyndigande, sker det på hans egen risk. Förskingrar agenten beloppet, har köparen att ånyo erlægga betalning. Vad nu sagts gäller även om förmedlaren är handelsresande.

Vid varudistribution från grossist eller fabrikant till detaljhandlare eller annan köpman, som på grund av yrkesutbildning eller erfarenhet känner till dessa bestämmelsers innebörd, innebär detta förhållande ingen risk för köparen. Med den omfattning som varudistributionen direkt till allmänheten genom agenter (handelsresande) i våra dagar har fått, öppnas däremot stora möjligheter för bedrägliga varuförmedlare att utan bemyndigande från sin huvudman tillnärma sig pengar från godtrogna köpare i form av förskottslikvid eller måhända oftare som handpenning för köpta varor. I regel torde det härvid i varje särskilt fall röra sig om smärre belopp, och köparen finner sig oftast i sitt öde utan att anmäla saken till åtal. Men stundom kan förlusten bli betydande i förhållande till köparens resurser såsom följande rättsfall torde visa.

Av Göteborgs rådhusrätt dömdes enligt utslag av den 11 februari 1941 en möbelagent för olika förskingringsbrott till fyra månaders straffarbete — villkorlig dom —, varjämte han förpliktades att till målsägandena, inalles åtta stycken, utgiva ett belopp på tillsammans 2 615 kronor. Av sakägarna voro flertalet industriarbetare, och de dem tilldömda beloppen växlade mellan lägst 15 kronor och högst 930 kronor.

Denna agent hade sedan år 1933 varit verksam som försäljningsombud i Göteborg för en större möbelfirma i Jönköping och enligt ett på våren 1938 mellan honom och firman träffat avtal hade han tillförsäkrats 15 % provision å av honom för firman upptagna och av denna godtagna order jämte visst tantiem. Firmans tryckta ordersedlar innehöllo bland annat bestämmelse om att betalning skulle erläggas direkt till firman, men firman hade medgivit rätt för agenten att av kunden uppbära 10, högst 15 % av köpesumman såsom handpenning och jämväl godtagit andra order beträffande vilka agenten uppburit förskottslikvid med högre belopp.

Sedan agenten från sakägarna själva eller genom ombud upptagit order för bolagets räkning, därvid målsägandena erlagt handpenning, hade han därjämte från vissa av dem uppburit ytterligare belopp som slutlikvid för

av dem beordrade varor. Av så uppburna belopp hade agenten i några fall inbetalat någon del till säljaren. I fyra fall hade de av agenten upptagna orderna godkänts av möbelfirman och varorna levererats. I övriga fall hade de icke blivit godkända.

En av de i detta mål ifrågakommande sakägarna hade i början av 1939 av riksbanken erhållit ett bosättningslån på 900 kronor och av detta belopp omedelbart överlämnat kr. 817:92 till agenten samt därefter från firman erhållit de beställda möblerna. Först omkring ett år senare blev han av säljaren krävd på likvid för möblerna, och då han meddelade säljaren, att han redan betalat och vägrade att ånyo betala, blev han stämd och dömd till betalningsskyldighet. Sedan det visat sig, att han icke kunde betala det utdömda beloppet, återtog leverantören möblerna på exekutiv väg.

Enligt uppgift av låntagaren skulle rättshjälpanstalten i Göteborg, till vilken han vänt sig för erhållande av juridiskt biträde, lämnat det beskedet, att det icke funnes utsikter för honom att från säljaren på laglig väg återfå varken möblerna eller likviden och ej heller någon del av densamma.

Detta fall, vilket ingalunda torde vara enastående, visar huru godtrogna köpare kunna råka mycket illa ut. Vad som i detta fall är särskilt anmärkningsvärt är, att agenten under en följd av år arbetat i säljarens tjänst, och att denne, genom att i vissa fall ha godtagit order och likvid genom honom, måste ha haft vetskap om att agenten utan särskilt bemyndigande och sålunda på köparnas risk mottagit deras likvid eller del därav.

För en lekman ter det sig orimligt, att en säljare utan egen ekonomisk risk kan få anlita ett ombud, som på detta sätt i strid mot gällande lagbestämmelsers syfte utnyttjar en mindre lagkunnig köpares oförmåga att tillvarata sina egna ekonomiska intressen.

Enligt min mening är det därför önskvärt, att lagen så ändras, att ansvaret för vad en agent (handelsresande) företager å sin huvudmans vägnar överflyttas på denne från köparen. Av den utredning, som legat till grund för nuvarande lag om kommission, handelsagentur och handelsresande, synes framgå, att uppfattningen om hithörande spörsmål icke är densamma överallt i våra grannländer som här.

En dylik risköverflyttning från köpare till säljare torde på intet sätt vara till skada för den legitima handeln. Till en början är den helt utan betydelse i alla de fall, där köparen själv är affärsman och som sådan säkerligen aldrig utsätter sig för den risk, som med nuvarande lagstiftning finnes för mindre sakkunniga. En lagändring av det här ifrågasatta slaget skulle endast bli hinderlig i de fall, då en agent (handelsresande) med eller utan sin huvudmans vetskap begagnar en inkasseringsmetod, som icke enligt nu gällande bestämmelser är avsedd och som av en bedräglig agent (handelsresande) förhållandevis lätt kan utnyttjas till att skada en oerfaren köpare. Men följderna skulle bli, att en säljare måste iakttaga en vida större omsorg än nu vid val av sina försäljningsombud, och detta är enligt min mening en

rimlig konsekvens. Skulle en säljare i något fall av misstag anlita ett ombud, som i detta avseende förfar oärligt, är det rimligare, att säljaren själv får ekonomiskt svara för sitt misstag än att köparen skall göra det.

Om man gjorde ett tillägg till §§ 83 och 91 i lagen om kommission, handelsagentur och handelsresande av ungefär följande innehåll:

»Tecknas köpareanbud å slutsedelsblanketter, som tillhandahållits av huvudmannen och som upptaga dennes namn, skall, om köparen icke är köpman, utan hinder av vad sålunda stadgats, betalningen som erlagts till agenten (handelsresanden) för sålda varor gälla gentemot huvudmannen», skulle relativt tillfredsställande garantier vinnas gentemot godtrogna köparens exploatering från bedrägliga försäljningsombuds sida, eftersom en viktig förutsättning, för att bedrägerier av detta slag skola lyckas, är, att ombudet kan visa sig representera en allmänt känd säljarfirma.

Under åberopande av vad nu anförts, får jag därför hemställa,

att riksdagen måtte för sin del besluta, att lagen av den 18 april 1914 om kommission, handelsagentur och handelsresande skall ändras på sätt ovan föreslagits.

Stockholm den 21 januari 1942.

Conrad Jonsson.